

LUNDS
UNIVERSITET

BESLUT

2017-06-22

1 (2)

Dnr V 2017/700

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Rektor

Yttrande över remiss Från värdekedja till värdecykel – Så får Sverige en mer cirkulär ekonomi (SOU 2017:22)

Lunds universitet har inbjudits att yttra sig över ovanstående. Lunds universitet lämnar följande svar.

Lunds universitet anser att utredningen har många bra förslag men för att påskynda omställningen är universitetets samlade bedömning att de är för inkrementella. I utredningen påpekas med rätta vikten av styrmedel som stimulerar utvecklingen av nya lösningar och innovativa affärsmodeller. Förslagen i utredningen är dock framförallt relaterade till olika typer av effektiviseringar av befintliga produkter och tjänster, vilka i sig inte främjar innovation. I detta sammanhang vill Lunds universitet påpeka den stora betydelse som FoU vid tekniska högskolor bör ha. Styrmedel som verkar genom marknadskrafter kan vara långsamma och är ofta inte optimalt effektiva i detta sammanhang. Radikala effektiva lösningar kan missas. Lunds universitet föreslår därför direkta åtgärder som stimulerar FoU för teknik för cirkulära lösningar, exempelvis hållbar material- och produktdesign, energilösningar etc. Detta ska samtidigt bidra till att civilingenjörer som utexamineras får en god bas för vidare arbete för en cirkulär ekonomi i sina framtida verksamheter.

Utredningen har vid val av förslag inte prioriterat förslag och åtgärder som inte behöver beslutas av regeringen eller i riksdagen utan som i stället lämpligast utreds av en befintlig myndighet. Detta bedömer vi i detta fall vara mycket olyckligt. Regering och eller riksdag bör säkerställa att tillräckligt med medel finns för FoU kring teknik som främjar en cirkulär ekonomi. Exempel på åtgärder kring cirkulär ekonomi är nationella forskarskolor, samverkan med samhället, internationellt samarbete och forskningsprogram som utlyses av anslagsgivande organ.

Vidare saknas förslag som gynnar etableringen av företag vars affärsmodeller bygger på cirkulär ekonomi. Lunds universitet anser att riktade startbidrag till nystartade företag vars affärsmodeller och logik bygger på ett cykliskt tänkande hade drivit på utvecklingen och även den finansiella sektorn som investerar i dessa. Utredningen borde också tydligare adresserat omställning av etablerade industrier till en cirkulär ekonomi. De förslag som finns nu upplevs som indirekt vara inriktade mot industrin då de har ett konsumentfokus och ger konsumenten mer inflytande och rättigheter gentemot marknaden. Riktade satsningar och stöd för omställningen av existerande företag hade kunnat påskynda omställningen och gett utrymme för ett cirkulärt ansvarstagande och affärsmodellerande som en konkurrensfaktor. Universiteten kan också delta aktivt i utveckling av nya affärsmodeller.

Förslag 1) Detta är ett bra förslag för att främja samverkan mellan stat, näringsliv, regioner, kommuner, forskning och civilsamhälle. Lunds universitet anser att vikten av utbildning på högskolor och universitet bör poängteras.

Förslag 2) Utredningen har ett stort fokus på bilpooler. Även om förslaget underlättar för kommuner att bygga ut bilpoolsverksamheter anser Lunds universitet att detta är problematiskt eftersom förslaget i första hand främjar en typ av transportlösning och därmed begränsar graden av innovation och nytänkande i transportsektorn som helhet.

Förslag 3) är ett bra första steg för att minska den hämmande faktorn där arbete är dyrt i förhållande till material. En utvärdering av ett hyberavdrag (vilket innebär en föreslagen skattereduktion för hyr-, begagnat- och reparationstjänster) bör föreslås ett år efter införandet för att utreda effekterna av ett sådant avdrag.

Förslag 4) verkar rimligt och det finns stor potential för nya upplägg och aktörer baserat på såväl sociala innovationer som nya sätt att använda avfall till nya produkter.

Förslag 5) verkar rimligt.

Förslag 6) Vid första anblick verkar detta bra, men kan förslaget ha motsatt effekt? Kommer konsumenten vara mindre aktsam med sina produkter och lämna tillbaka mer som är skadat?

Förslag 7) är bra.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rektor i närvaro av förvaltningschef Susanne Kristensson efter hörande av representant för Lunds universitets studentkårer och efter föredragning av miljöchef Claes Nilén. I ärendets beredning har deltagit professor Fredrik Nilsson och forskare Jessica Wadin, båda vid institutionen för designvetenskaper (IKDC).

Torbjörn von Schantz

Claes Nilén
(LU Byggnad)

Miljöchef

Sammanfattning av remiss Från värdekedja till värdecykel – Så får Sverige en mer cirkulär ekonomi (SOU 2017:22)

Ett antal experter, Ola Alterå är särskild utredare, har fått i uppdrag att utreda och föreslå styrmedel för att förebygga uppkomst av avfall i syfte att främja cirkulär ekonomi. Utredningens huvuduppdrag har varit att analysera och föreslå styrmedel som avses ge incitament för både producenter och konsumenter för att främja handel med begagnat produkter samt reparationer och uppgradering av produkter och därmed främja ökad nyttjandegrad av materiella resurser och förebygga uppkomsten av avfall. Uppdraget har i första hand inriktat sig på produkter avsedda för konsumentmarknaden och hur Sverige mer kraftfullt kan styra i den riktningen. Utredningen anser att en bred nationell samverkan för cirkulär ekonomi skulle kunna bli en verksam strategi för både hållbarhet och svensk konkurrenskraft. I Del I beskrivs bakgrund, begrepp, nuläget med förutsättningar och möjligheter samt utvecklingen i andra länder. I likhet med begreppet resurseffektivisering (som formulerades politiskt i kretsloppsutredningen 1993) vill man öka nyttjandegraden av materiella resurser, men påpekar att innovation, produktdesign och affärsmodeller är nya och viktiga komponenter för att nå en cirkulär ekonomi t.ex. genom att sälja tjänster istället för produkter. Den tekniska utvecklingen av digitalisering och förnybar energi anses bidra till starkt växande möjligheter för cirkulär ekonomi. Utredningen konstaterar att produktdesign kommer att vara ett centralt område för att främja fler cirkulära affärsmodeller. En hämmande faktor för utvecklingen mot ökad cirkulär ekonomi är att arbete är dyrt medan material är billigt. I del II föreslås styrmedel för ökad nyttjandegrad och återanvändning av konsumentprodukter. Förslag som presenteras i detta betänkande är följande:

1. Regeringen bör tillsätta en tidsbegränsad delegation för cirkulär ekonomi direkt under Näringsdepartementet för att initiera och driva den nationella samverkan
2. Öka tillgängligheten till bilpooler genom att ge kommuner möjlighet att upplåta gatumark som bilpoolsparkering och ges rätt att reservera denna för specifikt utpekade fordon
3. Införa en skattereduktion, ett hyberavdrag, (hyra- begagnat- reparationsavdrag liknande ROT och RUT, dock ej för bilar och båtar där man anser att denna marknad fungerar väl). Skattereduktionen bör uppgå till 50 % av arbetskostnaden, där arbetskostnaden genom enkel schablon uppgår till 70 % av försäljningspriset. Konsumenten får göra avdrag för hyra och leasing (upp till ett år), kommissionstjänster för vidareförsäljning av begagnade konsumentprodukter, reparation, underhåll och service av konsumentprodukter, hämtning/lämning i anslutning av produkt i anslutning till dessa tjänster

4. Ge kommunen skyldighet att informera om hur hushållen kan förebygga avfall, skyldighet att underlätta insamling, sortering och återanvändning av produkter. Ge kommunen möjlighet att finansiera dessa åtgärder med ökad renhållningsavgift.
5. Tydliggöra kommunen och statliga myndigheters skyldighet att förebygga avfall i sin verksamhet genom regler som styr kommunens avfallsplan och myndighetens miljöledningssystem. Ge upphandlingsmyndigheten i uppdrag att utveckla mått och kriterier för cirkulär upphandling.
6. Skifta bevisbördan i reklamationsrätten genom att förlänga perioden då säljaren har bevisbördan från nuvarande 6 månader till 2 år.
7. Regeringen bör verka för att stärka förtroendet och öka rättssäkerheten inom begagnathandel och delning: se över Konsumentverkets uppdrag för handel mellan privatpersoner, utreda om behovet att utveckla certifierings-system för eller uppförandekoder för begagnathandel, berörda myndigheter bör nå samsyn om hur EU:s produktregler tolkas vid handel med begagnade produkter.